

K r o n i k a

suhoparnega opisovanja. Tudi Hilbert je učenec Prage. A ne one moderne Prage, ki je v pravilnem spoznanju krenila za velikimi Francozi in danes že reprezentira poseben tip v novem zapadnem slikarstvu, temveč nerazumljivo pozen refleksiven epigon one prehodne dobe devetdesetih let, katero je duševno in tehnično reprezentiral Maks Pirner. Hilberta ni mogoče nazvati Pirnerjevega učenca, ker je mojstrov akademični pomen v delu mlajšega razkrojen do tehničnega diletantizma; a literarno mišljenje starca, ki je predolgo živel v moderni čas, tudi v njegovih platnih ustvarja med patetičnim motivom in izvedbo globoke prepade. Hilbertove postave so slabotno risane, njegov kolorizem je krut ali pa osladen; med figuro in okolico ni zveze in ideja izgleda, da se šele potom naslova vriva v podobo. V nekaterih samostojnih krajinah je Hilbert srečnejši, ker se svobodneje vdaja studiju narave in dosega delne uspehe. V portretu, ki je formalno sila zastarel, išče brez potrebe literarne demoničnosti ter postane neusmiljeno neokusen, ko hoče poživiti stari rekvizit alegorije. Baročna miselnost, ki je Hilbertu narekovala velike kompozicije, danes ne more več ustvariti umetniškega organizma. Ilustrativni, literarni element, ki je najmočnejši v njegovem delu, vnaprej tlači slikarsko svežino, ker izključuje neposredno ustvarjanje in zato povzroča mučno staromodnost.

Samostojno je razstavil kolekcijo svojih del Ante Trstenjak (od 6. do 19. januarja 1926). Poleg olja in grafike je zavzemal akvarel največji in najbolj posrečeni del razstave. Iz svojih potovanj po Franciji, Italiji in Češki ter iz svoje domovine je prinesel Trstenjak nebroj spominov, ki reprezentirajo lepo zbirko krajinskih motivov. Za njegova dela je značilen turističen pogled, krajina ostaja veduta, ki v najboljšem primeru dosega kvaliteto angleških akvarelnih amaterjev. Kopica ljubeznivosti, katere je razstavil Trstenjak, postane kmalu dolgočasna, ker ni osebno poglobljena, ker ne nudi temelja za razvoj. Njegova štajerska krajina ni prav nič močnejša, kot irrelevantni benečanski motivi. Tehnično pada Trstenjak v olju in grafiki pod običajno mejo razstavne sposobnosti. Njegov akvarel ima vse potrebne lastnosti, da ob priliki poživi kak potopis ali tujskoprometni prospekt, kar bo naši tovrstni literaturi v korist.

Naraščaj je zelo raznovrsten, je učenec mnogih šol in si je mnogo prizadeval; tudi žurnalistika si je v svesti svoje tradicionalne neodgovornosti marsikaj dovolila ob njegovem nastopu. Uspeh pa je klavern. Mladina brez revolucionarne moči, brez poguma za nova pota, ponižna še pod mero svojih zmožnosti je v splošnem žela le apatijo. Publika, ki je pred nekaj leti živahno debatirala po razstavah naših mladih umetnikov, se je sedaj morda vendar prepričala, da nova umetnost ni le modna izmišljotina, ampak da zahteva resnih umetnikov, v katerih utriplje sodobno življenje močnejše, kot se ga ljudstvo samo zaveda.

F. Mesesnel.

I N O Z E M S K I P R E G L E D

Književne nagrade na Francoskem I. 1925. Božiček prinese tam na zapadu marsikomu prijetno vezilo, zlasti po Francoski Akademiji, ki je nakazala letos 625 dotacij za krepost (številne rodbine i. p.), namreč 97 po 25.000 frankov, 19 po 10.000 frankov, ostale pa v nižjih zneskih.

Manjše so naklonitve za slovstvo. Prva njih je bila prisojena 54letnemu, vsestransko nadarjenemu, nedavno umrlemu generalu M a n g i n u, ki je že

K r o n i k a

pred vojno obelodanil razborno študijo «La Force noire» o večji Franciji ter uredbi kolonialne vojske. Vredni naslednik vojaških piscev kot Montluc ali d'Aubigné je, dovršivši neka dela kakor «Autour du Continent latin», za Hanoiauxovo zbirko prirejal vojaško zgodovino od Revolucije do l. 1918... Enaka vsota je pripala ustaljenemu kritiku in romancieru K a m i l u M a u c l a i r u, vzorniku čistega literata, ki je pred 30 leti pričel delovati kot oster novostrujar. To dobo predočuje v slikovitih spominih in zgodbicah njegova «Servitude et Grandeur littéraires». Odlikovanja bodo veseli posebno Čehi, ker je Mauclair, tenkočuten poznavalec vseh umetnostnih panog, često v Parizu predaval o češki glasbi, slikarstvu, stavbarstvu. Vse Mauclairrove snopice — 53 po številu — preveva enotna estetika: tesna zveza med pisemstvom, slikarstvom in godbo.

Nagrado za širitev francoskega jezika in knjištva v inozemstvu je dobil znani literarni zgodovinar G. L a n s o n, ker je v težkih prilikah med svetovnim pokoljem in tudi kasneje hodil predavat po Severni Ameriki. Prvi je nastopil to pot F. Brunetière (1849—1906) in njegov korak se je zdel skoro nespodoben, medtem ko ima danes vsak uglednejši francoski profesor tako rekoč lastno stolico kje tam za oceanom. Pri Lansonu se je upoštevala tudi zasluga, da je uvedel strožjo vestnost v svojo stroko... Pierre Champion si je s svojo «Histoire poétique du 15^e siècle» priboril Broquette-Goninovo ustanovo. Brezpomembna je sicer večina pesnikov 15. stoletja, ali v njih je učeni viroslovec z bujno domišljijo, vendar oprt ob listine, pričaral na dan živo sliko rečene dobe... Veliko darilo Gobertovo je poklonjeno R. Parisotu za obširno «Histoire de la Lorraine», ob kateri je ta vseučiliški profesor v Nancyju izgubil vid. Nakopičil je toliko gradiva od jamske pradobe do naših dni, da bodo po Doumicovem zatrdilu poslej morali vsi evropski zgodovinarji zajemati iz tega tehtnega zaklada. ... Prix Thiers je odnesel Geoffroy de Grandmaison za slikovito delo o Španiji in Napoleonu... Za njim se uvrsti sorbonski profesor F. Baldensperger s svojim «Mouvement des idées dans l'émigration française de 1798 à 1815», kjer je izseljence opral očitka, da v inostranstvu niso «nič pozabili, se nič naučili». Begunci so po vseh evropskih krajih — sam Hamburg jih je vzel 40.000 pod streho — razvijali svojo osebnost, spoznavali tujinstvo, širili francosko prosveto in domov prišedši uporabljali svoje skušnje v raznih panogah vednosti, seosebno so pomladili liriko in dramatiko... Nравstveno pomembni životopis «La Vie héroïque de Jean du Plessis» o darovitem letalcu, ki je dal mlado življenje za višjo edinico, je vrgel pisatelju, pokojnikovemu očetu, nadaljnje odlikovanje.

Nagrado za roman, določeno v prvi vrsti začetnikom, je odnesel F r a n c o i s D u h o u r e a u za «L'Enfant de la Victoire». Ta poklicni častnik, danes enorok, se je v kratkem dokopal do uglednega mesta med najmlajšimi brati v Apolonu. Osrednja postava njegovega umotvora, G. Etchandy, ki je v svetovnem požaru izgubil roditelja, je preverjen, da bodo po trdo doseženi zmagi prizadete družine smele računati na hvaležnost domovine ali vsaj imele zagotovljeno bodočnost. Razočaranje pa je kruto: prodati mu je hišo in si poiskati službe. Sit uborne pisarske plače, postane vozač avtotakse: pešci naj se le pazijo! Vendar razredno sovraštvo mu nič kaj ne pristoji. proslavljenčeva knjiga se končuje z rodoljubno veroizpovedjo in s pozivom na slogo... Iz te skupine naj se omeni še švicarska gospa Noëlle Roger,

K r o n i k a

velika potovalka pred Večnim. V Angliji, na Balkanu in zlasti na Francoskem je stregla bolnim vojakom. Njeni zapiski «Carnets d'une infirmière» so presunljiv odmev preprostega junaštva številnih ranjencev.

Najviše se cenijo tako zvani *prix d'ensemble*. Eno teh nagrad za celokupno pisateljevanje, Néejevo, si je zaslužil *Ch. de Bordeu*, poveljujoč svoj rodni Béarn, kakor je nekoč *E. Pouvillon* storil za Quercy ali *F. Fabre* za Cévennes. Glavne Bordeujeve umotvorine: roman *Jean Pie*, *Terre de Béarn*, *Un Cadet de Béarn*, baskovska legenda *Maïa*, so prežete z vonjem po kmetijski grudi... Vitetovo nagrado je spravil *A. Lebreton* za duhovito in učeno zgodovino francoskega romana od *H. d'Urféja* do *Balzaca*. Vneti tolmač *V. Hugoja* je bil nedavno imenovan za profesorja na novi stolici, ustvarjeni na čast gromovitemu «*Jupitru*», kakor ima Italija vseučiliške stolice, posvečene zgolj pesniku «*Božanske komedije*».

Preskočimo ostale laureate štiridesetih nesmrtnikov, da preidemo k desetim *Concourtovcem*. Na zadnjem zasedanju so se glasovi teh areopagitov cepili na 18 kandidatov. Naposled je zmagal *Maurice Genevoix*, morda nekoliko kot vojni pohabljenec, s podeželskim romanom «*Raboliot*». Za sabo ima že več romanov v *Flaubertovem* in *Maupassantovem* načinu. V poslednjem opisuje divjega lovca, ki skoro nehote ustrelil ničvrednega orožnika. Okvir je dobro zasnovan, orisi posrečeni, slog izvrsten.

Ženska akademija *Femina* je s svojim odlikovanjem omahovala med trinajstimi tekmeči, dokler ni prvosednica *Helena Vacaresco* odločila v prilog *J. Delteilu*, ki ga naše čitalstvo pozna po noveli «*Petero čutov*». Ta novi *Plutarh* je po svoje podal in bo še životopise znamenitih oseb. Topot je bila na vrsti «*Jeanne d'Arc*», kjer je romancier, stremeč po slikovitosti in živahnosti, uvedel neke nepristojnosti v tonu, ki pa mu jih je ženska porota izpregledala spričo drugih vrlin. Prvi moderni primer takega plutarhiziranja nudi *Maeterlinckov* «*Massacre des Innocents*», medtem ko *Boccaccio* v svojih «*De claris mulieribus*» zasleduje moralne tendence.

Odbor književniškega društva je podelil štirinajst nagrad, nazvanih po slovečih piscih ali pa po ustanovnikih, nekaj med znane osebnosti kakor *E. Schuré* ali *Bachelin*, nekaj med novince. Vmes je tudi slepa pesnikinja *Bertha Galeron de Calonne*... *Prix Balzac* se je razdrobil med enajstero zaslužnikov, med katerimi je tudi naš prijatelj *Ph. Lebesgue*, isto toliko čakalcev je osrečila *Chauchardova* ustanova. Razen tega je leposlovsko društvo oddalo še devet blagodejanj.

Poseben komité je naklonil *Clarazovo* volilo za ilustracije gdčni *H. Bellairovi* in *P. Genolhacu*... Natečaj za najboljše mladinsko delo je dosegel *J. des Gachons* za «*Sur pattes*». Morebiti ustrezem prevajalcem, ako navedem druge pohvaljene mladinske spise: *E. Solari* «*Le Potier de Provence*», *Aimé Rebal* «*Malficeli*»; gospe: *Roger-Favre* «*Six contes vosgiens*», *F. Clar* «*Les Marins enchantés*», *Du Genestoux* «*L'Oncle Lacroustille*» in *Odette Larrieu* «*Roman de Renard*».

Slovstvene odlike so pogosto pravcata loterija. Samo za las, pa bi bil kdo drugi ovenčan pri seji. Ali pri vsakem zvanju imata sreča in smola svoje prste vmes. Eno pa je pri tej družabni napravi dobro: zadnjih 12 let, odkar obstoji ta navada, si je opomogel ne samo marsikateri romanopisec, ampak se je povzdignil tudi roman.

Po raznih virih *A. D.*